

1

De vrouw die langzaam verdween

1

Er wordt zacht geklopt, waarna de deur opengaat. Rada, de verpleegkundige, komt binnen en doet de deur achter zich dicht.

‘Hier ben ik,’ fluistert de vrouw.

Rada kijkt zoekend de kamer door en volgt het geluid van haar stem.

‘Hier ben ik, hier ben ik, hier ben ik, hier ben ik,’ herhaalt de vrouw zachtjes, totdat Rada niet meer rondkijkt.

Ze kijkt te hoog en te veel naar links, meer naar de vogelpoep op het raam, die de afgelopen drie dagen door de regen deels is weggespoeld.

De vrouw slaakt een zucht in haar stoel bij de vensterbank, van waaruit ze uitzicht heeft over het universiteitscomplex. Toen ze naar dit academische ziekenhuis ging, had ze goede hoop dat ze genezen kon worden, maar in plaats daarvan voelt ze zich na een halfjaar net een laboratoriumrat. Wetenschappers en artsen doen onderzoeken en steken naalden in haar, in steeds wanhopiger pogingen om te achterhalen waar ze aan lijdt.

Ze blijkt een zeldzame, complexe genetische afwijking te hebben waardoor de chromosomen in haar lichaam verdwijnen. Ze vernietigen zichzelf niet, ze houden er ook niet mee op, ze mute-

ren niet eens. Haar organen lijken allemaal perfect te werken; uit alle onderzoeken blijkt dat alles in orde en gezond is. Eenvoudig gezegd: ze verdwijnt, maar ze is er nog steeds.

In het begin gebeurde het heel geleidelijk. Het viel bijna niet op. Ze hoorde vaak: 'O, ik had je helemaal niet gezien.' Mensen schatten de ruimte die ze innam verkeerd in: ze botsten tegen haar schouders en traptten op haar tenen, maar dat deed nog geen belletje rinkelen. Aanvankelijk niet.

Ze vervaagde gelijkmatig. Er verdween niet ineens een hand of teen, noch had ze plotseling een oor minder, het was een geleidelijke, gelijkmatige vervaging; ze verdween. Ze werd een schim, zoals de trillende lucht boven een snelweg in de hitte. Ze was een vage contour met een wankel centrum. Als je goed je best deed, kon je wel zien dat ze er was, afhankelijk van de achtergrond en omgeving. Ze kwam er al snel achter dat hoe rommeliger en drukker afgewerkt de ruimte was, hoe makkelijker mensen haar konden zien. Voor een effen muur was ze nagenoeg onzichtbaar. Ze zocht behang met een patroon uit als achtergrond, rijkelijk versierde stoffen stoelen om op te gaan zitten, want haar contouren maakten het patroon vager, zodat mensen hun ogen half dichtknepen en nog een keer keken. Zelfs toen ze bijna helemaal onzichtbaar was, deed ze haar uiterste best om gezien te worden.

Wetenschappers en artsen hebben haar maandenlang onderzocht, journalisten hebben haar geïnterviewd, fotografen hebben hun best gedaan om haar te verlichten en op beeld te vangen, maar eigenlijk deden ze niet veel om haar te helpen bij haar herstel. Eerlijk gezegd raakten ze, hoe zorgzaam en lief sommigen ook waren, alleen maar opgewondener naarmate het erger met haar gesteld was. Ze vervaagt en niemand, zelfs de beste deskundigen ter wereld niet, weet waarom.

'Ik heb een brief voor je,' zegt Rada, die haar uit haar gedachten wekt. 'Volgens mij moet je deze direct lezen.'

Haar nieuwsgierigheid is gewekt, de vrouw ontwaakt uit haar gemijmer. ‘Hier ben ik, hier ben ik, hier ben ik, hier ben ik,’ zegt ze zachtjes, zoals haar is opgedragen. Rada volgt het geluid van haar stem, met de knisperende envelop in haar uitgestoken hand. Ze houdt hem omhoog.

‘Dank je wel,’ zegt de vrouw, die de envelop van haar aanpakt en hem bestudeert. Hoewel hij een chique poederroze tint heeft, doet hij haar denken aan een uitnodiging voor een kinderfeestje. Ze voelt eenzelfde opwinding. Rada is enthousiast, wat de vrouw nieuwsgierig maakt. Het is niet uitzonderlijk dat ze post krijgt – ze krijgt elke week talloze brieven van over de hele wereld: deskundigen die zichzelf aanprijzen, vleiers die haar vriend willen worden, religieuze fundamentalisten die haar willen verjagen, ranzige mannen die erom smeken elk walgelijk verlangen dat ze hebben te botvieren op een vrouw die ze wel kunnen voelen, maar niet zien. Maar ze moet toegeven dat deze envelop anders voelt dan de andere, met haar naam in prachtige gekalligrafeerde letters erop geschreven.

‘Ik herken de envelop,’ antwoordt Rada opgewonden, terwijl ze naast haar gaat zitten.

Ze opent de dure envelop voorzichtig. Hij voelt luxe aan, en hij heeft iets veelbelovends en troostrijks. Ze laat het handgeschreven kaartje eruit glijden.

‘Professor Elizabeth Montgomery,’ lezen ze in koor voor.

‘Ik wist het wel. Dit is het dan!’ zegt Rada. Ze pakt de hand van de vrouw waarin het kaartje zit en geeft er een kneepje in.

‘Hier ben ik, hier ben ik, hier ben ik, hier ben ik,’ herhaalt de vrouw, terwijl het team van artsen en verpleegkundigen haar helpt verhuizen naar de nieuwe instelling, die wie weet hoelang

haar nieuwe thuis zal zijn. Rada en de paar verpleegkundigen met wie ze een hechte band heeft gekregen vergezellen haar van haar slaapkamer naar de gereedstaande limousine, die professor Elizabeth Montgomery heeft gestuurd. Niet alle artsen zijn er om afscheid te nemen; degenen die er niet zijn protesteren daarmee tegen haar vertrek, na al hun werk en toewijding aan haar.

‘Ik ben binnen,’ zegt ze, en dan gaat het portier dicht.

3

Verdwijnen doet niet fysiek pijn. Emotioneel gezien is het een heel ander verhaal.

Het emotionele gevoel van verdwijnen begon toen ze net vijftig was, maar ze werd zich pas drie jaar geleden bewust van het feit dat ze fysiek verdween. Het proces verliep langzaam maar gestaag. Ze hoorde: ‘Sorry, ik zag je niet’, of: ‘Ik hoorde je helemaal niet binnenkomen’, of een collega onderbrak zijn verhaal om haar het begin ervan te vertellen, dat ze al had gehoord omdat ze er de hele tijd bij had gestaan. Ze werd het zat hun te moeten zeggen dat ze er al vanaf het begin bij was geweest en het baarde haar zorgen dat het zo vaak gebeurde. Ze begon kleding met felle kleuren te dragen, ze liet highlights in haar haren aanbrengen, ze sprak harder, ventileerde haar mening, liep stampend – alles om maar op te vallen. Ze wilde mensen bij hun wangen grijpen en hen in haar richting draaien, om zo oogcontact af te dwingen. Ze wilde schreeuwen: *Kijk naar me!*

Op de ergste dagen ging ze volkomen verpletterd en wanhopig naar huis. Dan keek ze in de spiegel om te controleren of ze er nog was, om zich dat feit in te prenten; ze stak zelfs een zakspiegeltje in haar tas voor die momenten in de metro dat ze ervan overtuigd was dat ze was verdwenen.

Ze was opgegroeid in Boston en daarna naar New York verhuisd. Ze had gedacht dat een stad met acht miljoen mensen een ideale plek zou zijn om vriendschap, liefde en relaties te vinden, om een leven op te bouwen. En lange tijd was dat ook zo, maar de afgelopen jaren heeft ze ondervonden dat ze zich eenzamer voelde naarmate er meer mensen waren. Omdat daardoor haar eenzaamheid versterkt werd. Ze is nu met ziekteverlof, maar daarvoor werkte ze bij een financieel dienstverlener met 150.000 werknemers in 156 landen. Bij haar op kantoor aan Park Avenue werkten bijna drieduizend mensen en toch voelde ze zich naarmate de jaren verstreken steeds vaker over het hoofd gezien, helemaal niet gezien.

Op haar 38e kwam ze vervroegd in de overgang. Het was intens, het zweet doorweekte haar lakens, vaak zo erg dat ze twee keer per nacht haar bed moest verschonen. Vanbinnen voelde ze explosieve boosheid en frustratie. In die jaren wilde ze alleen zijn. Bepaalde stoffen irriteerden haar huid en deden haar opvliegers opflakkeren, waardoor haar woede ook weer opflakkerde. Ze kwam in twee jaar tijd tien kilo aan. Ze kocht nieuwe kleding, maar niets voelde lekker of paste goed. Ze voelde zich ongemakkelijk in haar eigen huid; ze was onzeker tijdens de door mannen gedomineerde vergaderingen waar ze zich daarvoor wel op haar gemak had gevoeld. Ze dacht dat elke man in de ruimte het wist, dat iedereen de plotselinge opvlieger zag als haar hals rood aanliep en haar gezicht begon te zweten, als haar kleren tijdens een presentatie of zakenlunch aan haar lijf plakten. In die periode wilde ze niet dat iemand naar haar keek. Ze wilde niet dat iemand haar zag.

Als ze 's avonds uitging zag ze de prachtige jonge lijven in minuscule jurken en schoenen met belachelijk hoge hakken sexy dansen op nummers die ze kende en die ze kon meezingen omdat ze nog steeds op deze planeet leefde, ook al was die niet meer

op haar afgestemd, terwijl mannen van haar eigen leeftijd meer aandacht besteedden aan de jonge vrouwen op de dansvloer dan aan haar.

Zelfs nu is ze nog een betekenisvol iemand die de wereld iets te bieden heeft, maar zo voelt het niet.

‘Vervagende vrouw’ en ‘Verdwijnende vrouw’ noemen de kranten haar; op haar achtenvijftigste is ze overal ter wereld voorpagina-nieuws. Specialisten zijn uit de hele wereld ingevlogen om haar lichaam en geest te onderzoeken, waarna ze weer vertrokken zonder een conclusie getrokken te hebben. Desondanks zijn er veel artikelen geschreven en prijzen toegekend, en is er geapplaudisseerd voor de toppers van hun vakgebied.

Een halfjaar geleden is ze voor het laatst verder vervaagd. Ze is nu nog maar een schim, en ze is uitgeput. Ze weet dat ze haar niet kunnen genezen; ze ziet elke specialist enthousiast arriveren, haar opgewonden onderzoeken en dan lusteloos vertrekken. Elke keer dat ze ziet dat ze hun hoop verliezen, kalft haar eigen hoop verder af.

4

Als ze Provincetown op het schiereiland Cape Cod nadert, haar nieuwe bestemming, maken onzekerheid en angst plaats voor hoop bij de aanblik vóór haar. Professor Elizabeth Montgomery staat bij de deur van haar praktijk op haar te wachten; wat vroeger een verlaten vuurtoren was, staat er nu bij als een imposant baken van hoop.

De chauffeur opent het portier. De vrouw stapt uit.

‘Hier ben ik, hier ben ik, hier ben ik, hier ben ik,’ zegt de vrouw, die zich over het pad haast om de professor te begroeten.

‘Wat zeg je?’ vraagt professor Montgomery met gefronst voorhoofd.

‘Dat moest ik in het ziekenhuis zeggen,’ zegt ze zachtjes. ‘Zodat iedereen weet waar ik ben.’

‘Nee, nee, nee, zo doen we dat hier niet,’ zegt de professor bruusk.

Eerst heeft de vrouw het gevoel dat ze een standje heeft gekregen, en ze is van slag omdat ze in de eerste minuut na haar aankomst al iets verkeerd heeft gedaan, maar dan dringt het tot haar door dat professor Montgomery haar recht in de ogen heeft aangekeken, verwelkomend een kasjmier deken om haar schouders heeft geslagen en nu samen met haar de trap naar de vuurtoren op loopt terwijl de chauffeur haar tassen meeneemt. Het is het eerste oogcontact dat ze in lange tijd met iemand anders dan de kat op het universiteitsterrein heeft gehad.

‘Welkom in de Montgomery-vuurtoren, waar de opmars van vrouwen begint,’ zegt professor Montgomery, die haar het gebouw in begeleidt. ‘Het zijn wat veel woorden en het is wat narcistisch, maar het is toch aangeslagen. Eerst noemden we het de “Montgomery-retraite voor vrouwen”, maar dat heb ik snel veranderd. Een retraite komt zo negatief over: je bij iets moeilijks, gevaarlijks of onprettigs vandaan bewegen. Terugschrikken, terugdeinzen, wegkruipen, je terugtrekken. Nee, dat gebeurt hier niet. Hier doen we het tegenovergestelde: het is een opmars. We gaan vooruit, boeken vooruitgang, we verheffen ons, we groeien.’

Ja, ja, ja, dit heeft ze nodig. Niet teruggaan, niet terugkijken.

Dr. Montgomery brengt haar naar de inschrijfbalie. Het voelt griezelig verlaten aan in de vuurtoren, hoewel het er prachtig is.

‘Tiana, dit is onze nieuwe gast.’

Tiana kijkt haar recht aan en geeft haar een kamersleutel. ‘Hartelijk welkom.’

‘Dank u wel,’ fluistert de vrouw.

‘Hoe kan het dat ze me zag?’ vraagt ze.

Dr. Montgomery geeft haar een opbeurend kneepje in haar schouder.

‘We hebben veel te doen. Zullen we maar beginnen?’

De eerste sessie vindt plaats in een kamer met uitzicht op Race Point Beach. Als ze de golven tegen de kust hoort breken, de zilte lucht en de geurkaarsen ruikt, de meeuwen hoort krijsen, weg van de karakteristieke steriele ziekenhuisomgeving die als haar toevluchtsoord had gediend, staat de vrouw het zichzelf toe om te ontspannen.

Professor Elizabeth Montgomery, 66 jaar, met een geweldig stel hersens en een stapel diploma’s, zes kinderen, een echtscheiding en twee huwelijken, is de meest glamoureuze vrouw die ze ooit in levenden lijve heeft gezien. Ze zit in een rieten stoel die wordt verzacht door een hele berg kussens, en schenkt muntthee in niet bij elkaar passende theekopjes.

‘Mijn theorie,’ zegt professor Montgomery, die haar benen dicht tegen haar lichaam optrekt, ‘is dat jij jezelf hebt laten verdwijnen.’

‘Heb ik dit zélf gedaan?’ vraagt de vrouw. Ze hoort haar stem omhooggaan, voelt de woede opvlammen als haar korte ogenblik van vrede doorbroken wordt.

Professor Montgomery glimlacht die prachtige glimlach. ‘Ik wijt het niet alleen aan jou, maar ook deels aan de maatschappij. Ik wijt het aan de ophemeling en seksualisering van jonge vrouwen. Ik wijt het aan de nadruk op schoonheid en uiterlijk, de druk om te voldoen aan andermans verwachtingen, terwijl mannen dat niet hoeven.’

Haar stem is hypnotiserend. Hij klinkt vriendelijk. Kordaat. Hij klinkt niet boos. Of veroordelend. Of verbitterd. Of verdrietig. Hij is gewoon. Omdat alles gewoon is.

De vrouw heeft kippenvel. Ze gaat rechtop zitten, haar hart bonkt. Dit heeft ze nog niet eerder gehoord. Deze theorie – de

eerste nieuwe theorie in maanden – haalt haar fysiek en emotioneel overhoop.

‘Zoals je je wel kunt voorstellen, zijn veel van mijn mannelijke collega’s het niet met me eens,’ zegt professor Montgomery laconiek, terwijl ze een slok thee neemt. ‘Het is een bittere pil. Voor hen. Dus ben ik mijn eigen kliniek begonnen. Jij bent niet de eerste verdwijnende vrouw die ik heb gesproken.’ De vrouw gaapt haar aan. ‘Ik heb vrouwen onderzocht en geanalyseerd, net als die deskundigen bij jou hebben gedaan, maar het heeft even geduurd voordat ik wist hoe ik jouw aandoening moest genezen. Ik moest zelf ouder worden om het echt te begrijpen.

Ik heb dit uitvoerig onderzocht en er veel over geschreven; zodra vrouwen ouder worden, worden ze uit de wereld geschreven. Ze zijn niet meer op televisie, in films of in modetijdschriften te zien; als ze al in de praatprogramma’s komen die overdag worden uitgezonden, praten ze over uitvallende lichaamsfuncties of kwalen, of ze prijzen allerlei smeerseltjes aan die de tekenen van het ouder worden bestrijden, alsof die bestreden moeten worden. Klinkt dat je bekend in de oren?’

De vrouw knikt.

Professor Montgomery vervolgt: ‘Oudere vrouwen worden op televisie afgeschilderd als jaloerse heksen die de vooruitzichten van de man of jongere vrouw verpesten, of als mensen die alleen maar op anderen reageren en hun eigen leven geen richting kunnen geven, en als ze 55 zijn, verdwijnen ze helemaal van televisie. Het is net alsof ze niet bestaan. Ik heb ontdekt dat vrouwen, als ze hiermee geconfronteerd worden, deze “realiteiten” kunnen internaliseren. Mijn bevindingen zijn weggezet als feministische tirades, maar ik hou helemaal geen tirades, ik observeer alleen maar.’ Ze neemt een slok muntthee en kijkt toe terwijl de vrouw die langzaam verdween langzaam accepteert wat ze hoort.

‘Je hebt dus al eerder vrouwen zoals ik behandeld?’ vraagt de vrouw, nog steeds verbluft.

‘Tiana, van de receptie, was net zoals jij toen ze hier twee jaar geleden kwam.’

Dat laat ze tot zich doordringen.

‘Wie heb je gezien toen je binnenkwam?’ vraagt de professor.

‘Tiana,’ antwoordt de vrouw.

‘Wie nog meer?’

‘Jou.’

‘En wie nog meer?’

‘Niemand.’

‘Kijk nog maar eens goed.’

5

De vrouw staat op en loopt naar het raam. De zee, het zand, een tuin. Ze blijft staan. Ze ziet een schim op een schommel op de veranda, en dichterbij een onvaste figuur met lang zwart haar, die uitkijkt over zee. Er zit een bijna iriserende figuur op haar knieën in de tuin bloemen te planten. Hoe beter ze kijkt, hoe meer vrouwen ze ziet, in verschillende stadia van verdwijning. Als sterren die aan de avondhemel verschijnen, verschijnen er naarmate ze er meer oog voor krijgt steeds meer. Er zijn overal vrouwen. Ze is bij aankomst pal langs hen heen gelopen.

‘Vrouwen moeten vrouwen ook zien,’ zegt professor Montgomery. ‘Als jullie elkaar niet zien, als we onszelf niet zien, hoe kunnen we dan verwachten dat iemand anders dat doet?’

De vrouw is er ondersteboven van.

‘De maatschappij heeft je ingeprent dat je niet belangrijk bent, dat je niet bestaat, en daar heb je naar geluisterd. Je hebt die boodschap tot diep in je poriën laten doordringen, je van binnenuit laten opvreten. Je hebt tegen jezelf gezegd dat je niet

belangrijk was, en dat geloofde je.'

De vrouw knikt verrast.

'Wat moet je dus doen?' Professor Montgomery slaat haar handen om het kopje; ze verwarmt zichzelf en kijkt de vrouw diep in de ogen, alsof ze met een ander, dieper deel van haar communiceert, het signalen stuurt, informatie overbrengt.

'Ik moet erop vertrouwen dat ik weer zal verschijnen,' zegt de vrouw, maar haar stem klinkt schor, alsof ze al jaren niet gepraat heeft. Ze schraapt haar keel.

'Meer dan dat,' dringt professor Montgomery aan.

'Ik moet in mezelf geloven.'

'De maatschappij houdt ons altijd voor dat we in onszelf moeten geloven,' zegt ze minachtend. 'Praatjes vullen geen gaatjes. Waar moet je precies in geloven?'

Ze denkt na, beseft dan dat dit om meer gaat dan de juiste antwoorden geven. Waar wil ze in geloven?

'Dat ik belangrijk ben, dat ik nodig ben, zinvol, nuttig, er mag zijn...' Ze kijkt naar haar kopje. 'Sexy.' Ze ademt langzaam in en uit door haar neus; haar zelfvertrouwen neemt toe. 'Dat ik het waard ben. Dat ik nog potentieel heb, mogelijkheden, dat ik nog steeds nieuwe uitdagingen aan kan gaan. Dat ik nog een bijdrage kan leveren. Dat ik interessant ben. Dat ik nog niet klaar ben. Dat mensen weten dat ik er ben.' Bij haar laatste woorden breekt haar stem.

Professor Montgomery zet haar kopje op de glazen tafel en pakt de handen van de vrouw. 'Ik weet dat je er bent. Ik zie je.'

Op dat moment is de vrouw ervan overtuigd dat ze terug zal komen. Dat ze daar op een of andere manier in zal slagen. Om te beginnen richt ze zich op haar hart. Daarna volgt de rest vanzelf.

2

De vrouw die op een voetstuk was gezet

Het begon kort na hun eerste afspraakje, toen ze 26 was en alles nog fonkelnieuw was. Ze was vroeg uit haar werk gekomen om naar haar nieuwe geliefde te gaan; ze wilde hem graag zien en had de uren geteld tot ze weer samen zouden zijn. Ze trof Ronald aan in de woonkamer van zijn huis, waar hij iets aan het timmeren was.

‘Wat doe je?’ Ze had moeten lachen om de ingespannen uitdrukking op zijn gezicht, de smeer, het vuil en de vastbeslotenheid van haar vriend, die ineens doe-het-zelver was geworden. Ze vond hem nu nog aantrekkelijker.

‘Ik maak een voetstuk voor je.’ Hij had zijn werk amper onderbroken om naar haar te kijken voordat hij weer een spijker insloeg.

‘Een voetstuk?!’

Hij hamerde verder en keek toen of de hoeken wel haaks waren.

‘Is dat jouw manier om me te vragen of ik bij je wil intrekken?’ vroeg ze lachend, maar met bonkend hart. ‘Volgens mij is het de bedoeling dat je me een la voor mijn ondergoed geeft, niet een voetstuk.’

‘Ja, natuurlijk wil ik met je gaan samenwonen. Onmiddellijk.’

En ik wil dat je je baan opzegt en op het voetstuk gaat zitten, zodat iedereen je kan zien en je kan bewonderen, kan zien wat ik zie: de mooiste vrouw van de hele wereld. Je hoeft geen vinger uit te steken. Je hoeft niets te doen. Je hoeft alleen maar op dit voetstuk te gaan zitten en bemind te worden.'

Haar hart was bijna gebarsten, de tranen waren haar in de ogen gesprongen. De volgende dag zat ze op het voetstuk. Ze zat anderhalve meter boven de grond, in een nis rechts achter in de woonkamer, naast de open haard. Daar maakte ze voor het eerst kennis met Ronalds familie en vrienden. Ze stonden om haar heen, met een drankje in de hand, om het wereldwonder, de nieuwe liefde in Ronalds leven, te bewonderen. Ze gingen aan tafel in de eetkamer ernaast, en hoewel ze niet iedereen kon zien, hoorde ze hen wel, ze kon meedoen. Ze voelde zich hoog boven hen verheven – bewonderd, gekoesterd, gerespecteerd door zijn vrienden, vereerd door zijn moeder, benijd door zijn ex-vriendinnen. Ronald keek vaak trots naar haar op, zijn stralende gezicht zei alles. *Ze is van mij*. De jeugdigheid en het verlangen spatten van haar af, daar naast zijn prijzenkast, waarin de voetbalkers uit zijn jeugd en zijn recentere golftrofeeën stonden uitgesteld. Boven haar hing een beekforel aan de muur, op een houten plaat met een koperen plaque, de grootste forel die hij ooit had gevangen, samen met zijn broer en vader. Hij had de forel op een andere plek gehangen om het voetstuk neer te kunnen zetten, dus bekeken de mannen in zijn leven haar met nog meer respect. Als haar familie en vriendinnen bij haar op bezoek kwamen, waren ze er bij hun vertrek zeker van dat ze veilig was, beschermd, verafgoed en – belangrijker nog – geliefd.

Zij was voor hem de belangrijkste ter wereld. Alles draaide om haar en haar plek in huis, in zijn leven. Hij voorzag in haar wensen, hij redderde om haar heen. Hij wilde dat ze de hele tijd op het voetstuk zat. Het enige moment dat het gevoel dat ze zo

belangrijk was in zijn wereld benaderde was Afstofdag. Op Afstofdag keek hij al zijn bekers na, hij poetste ze tot ze glansden en hij tilde haar natuurlijk van het voetstuk, legde haar neer en dan bedreven ze de liefde. Blinkend en stralend, met hernieuwde glans en energie, klom ze daarna zelf weer op het voetstuk.

Ze trouwden, ze zei haar baan op, voedde haar kinderen, knuffelde hen, zorgde nachtenlang voor hen op het voetstuk zonder zelf een oog dicht te kunnen doen, en keek dan toe hoe ze sliepen, kirden en groeiden op het tapijt en in de box onder haar. Ronald wilde graag dat ze alleen op het voetstuk was; hij zorgde voor een oppas zodat zij de ruimte had, zodat ze op de plaats kon blijven die hij voor haar had bestemd en hij niet een deel van haar aan de kinderen zou verliezen, en hun bijzondere relatie niet zou veranderen. Ze had gehoord van stellen die uit elkaar groeiden nadat ze een gezin hadden gesticht, mannen die zich buitengesloten voelden na de geboorte van de kinderen. Dat wilde ze niet, ze wilde er voor hem zijn, zich aanbeden voelen. Het voetstuk was haar plaats. Van daaraf gaf ze heel veel om iedereen, en vanwege haar plek in het huis keek iedereen altijd naar haar op. Pas later, toen de kinderen groot waren en uit huis waren gegaan, twintig jaar na de dag waarop ze voor het eerst op het voetstuk was geklommen, werd ze overvallen door eenzaamheid.

Zo plotseling als een alarmbel, in feite.

Het begon door de kijkhoek van de tv. Ze zag niet waar Ronald naar keek. Dat had haar nooit iets uitgemaakt, omdat ze altijd liever de gezichten van haar kinderen zag die televisiekeken dan de tv zelf. Maar nu was de bank leeg, de kamer was stil en ze had afleiding nodig, ze moest ontsnappen. Ze had gezelschap nodig. Ronald kocht een nieuwe televisie, een flatscreen die aan de muur werd gehangen waardoor hij niet meer gedraaid kon worden, en zo was hij plotseling uit beeld, net als haar kinderen waren. En dan waren er nog de feestjes die Ronald organiseerde zonder haar

uit te nodigen of het haar te vertellen, die om haar heen plaatsvonden, met mensen die ze nog nooit had ontmoet en een paar vrouwen die ze niet kon peilen, gewoon hier, in haar eigen huis – onder haar neus, als het ware.

Ze keek van bovenaf toe hoe zijn leven gewoon doorging onder haar, alsof ze er niet was, alsof ze er geen deel van uitmaakte. Met een glimlach waarmee ze haar verwarring verborg probeerde ze zich eraan vast te klampen, probeerde ze mee te doen, maar ze hoorden haar niet daar op het voetstuk en ze waren het zat almaar omhoog te kijken en hun stem te verheffen. Ze waren verdergegaan. Ronald vergat steeds vaker haar drankje bij te schenken, bij haar te komen kijken, haar aan mensen voor te stellen. Het leek wel alsof hij vergeten was dat ze er was. En toen bouwde hij de uitbouw; het duurde maanden, maar zodra hij klaar was en de keuken erheen was verplaatst, vonden plotseling alle bezoeken en etentjes daar plaats. Hun woonkamer, het centrum van het huis, was nu een kleine, comfortabele tv-kamer geworden. Hij was zijn pracht kwijt. Ze had het punt bereikt dat ze het idee had dat ze geen deel meer uitmaakte van zijn leven.

En nu is het zaterdagavond, en ze is de hele dag alleen geweest terwijl hij ging golfen, terwijl de kinderen het druk hadden met hun eigen leven.

‘Ronald,’ zegt ze.

Hij zit op de bank naar iets te kijken wat zij niet kan zien. Hij maakt een geluid als reactie, maar kijkt niet op naar haar.

‘Het voelt niet helemaal goed hier boven.’ Ze hoort haar stem trillen, voelt haar borstkas verkrampen. *De reden om me hier boven neer te zetten was dat iedereen me kon zien, dat ik het middelpunt van alles was, maar nu... nu gaat alles gewoon verder zonder mij, buiten mijn zicht. Ik voel me helemaal niet meer met jou verbonden.* Ze kan het niet zeggen, de woorden komen niet. Alleen de gedachte al jaagt haar angst aan. Ze houdt van zichzelf, ze voelt zich prettig op

haar voetstuk, het voetstuk is haar plek, daar is ze altijd geweest, daar zou ze altijd moeten blijven. Hij heeft haar daar neergezet om alle zorgen en verantwoordelijkheden van het leven bij haar weg te houden, hij heeft het voor haar gedaan.

‘Wil je nog een kussen?’ vraagt hij. Hij pakt het kussen dat naast hem ligt en gooit het naar haar toe. Ze vangt het kussen en kijkt er verbaasd naar, en dan naar Ronald. Haar hart bonkt. Het doet pijn vanbinnen. Dan staat hij op.

‘Ik kan wel een nieuw kussen voor je kopen, een grotere,’ zegt hij, terwijl hij de televisie uitzet met de afstandsbediening.

‘Ik wil helemaal geen nieuw kussen,’ zegt ze zachtjes, overdonderd door haar antwoord. Normaal gesproken vindt ze dat soort dingen heerlijk.

Het is net alsof hij haar niet hoort, of misschien hoort hij haar wel, maar negeert hij haar gewoon. Dat weet ze niet.

‘Ik ga een paar uur uit, tot straks.’

Ze staart diep geschokt naar de dichte deur, luistert naar de automotor die start. Het gevoel heeft zich in de loop der jaren langzaam opgebouwd, maar op dit moment wordt ze zich er echt van bewust. Alle kleine aanwijzingen komen samen en dringen nu tot haar door, met zo’n kracht dat ze bijna van haar voetstuk valt. Hij had haar op dit voetstuk geplaatst, een gekoesterde vrouw die hij aanbad en wilde beschermen en met wie hij wilde pronken, en nu iedereen haar heeft gezien, haar heeft bewonderd, hem heeft gefeliciteerd met zijn prestatie, is er niets meer over. Nu vormt ze alleen nog maar een meubelstuk; ze is decoratie, net zoals zijn wedstrijdbekers, weggestopt in een afgeleefde comfortabele tv-kamer. Ze kan zich de laatste Afstofdag niet eens meer herinneren; hoelang is het geleden dat hij haar voor het laatst naar beneden heeft gehaald om haar op te poetsen?

Ze is stijf. Dat realiseert ze zich voor de eerste keer. Haar lichaam moet bewegen. Ze moet zich uitrekken. Ze heeft ruimte

nodig om te groeien. Ze heeft zoveel jaren hier boven gezeten als verlengstuk van Ronald, van zijn prestaties, dat ze geen idee meer heeft waar ze zelf voor staat. Daar kan ze Ronald niet de schuld van geven; ze is uit eigen beweging op het voetstuk geklommen. Ze heeft heel egoïstisch alle aandacht opgeslorpt, de lovende woorden, de jaloezie en de bewondering. Ze vond het heerlijk om nieuw te zijn, geprezen te worden, van hem te zijn. Maar ze was dom. Niet dom omdat ze dacht dat ze iets prachtigs was, maar dom om te denken dat ze daar genoeg aan zou hebben.

Terwijl haar hoofd tolt, valt het kussen dat ze troostend heeft omhelsd uit haar handen en belandt zachtjes op de vloer. Het maakt een zacht *pfift*-geluid op het hoogpolige tapijt. Ze kijkt naar het kussen dat op de vloer ligt en dan dringt er ineens nog iets tot haar door.

Ze kan van het voetstuk af. Ze kan naar beneden. Dat heeft ze natuurlijk altijd gekund, maar op de een of andere manier leek dit haar plek te zijn, de logische plek om te zijn, en waarom zou iemand zijn plek verlaten en ontheemd raken? Haar ademhaling gaat sneller bij deze gevaarlijke nieuwe gedachte; ze krijgt stof in haar keel en ze hoest, en voor het eerst hoort ze iets gieren in haar longen.

Het is niet de bedoeling dat ze stof gaat zitten verzamelen. Ze laat zich zakken. Ze zet een voet op de leunstoel onder haar, waar Ronald altijd met haar voeten in zijn handen tv zat te kijken – tot de komst van de nieuwe flatscreen-tv. Ze steekt haar hand uit naar de muur om niet te vallen. De beekforel is het enige waaraan ze zich kan vasthouden. Haar kousenvoet glijdt weg op de leuning van de stoel. In paniek graait ze om zich heen naar iets om zich aan vast te grijpen en ze pakt de open bek van de forel. Door haar gewicht slingert de forel heen en weer aan de muur. Hij heeft al die jaren maar aan één spijker gehangen. Hij hing op scherp. Iets zo belangrijks, je zou toch denken dat haar echtgenoot het

beter zou hebben bevestigd. Ze glimlacht bij de gedachte. De forel valt van de spijker af en terwijl ze al haar vertrouwen in de leunstoel stelt en zich erop laat vallen, ziet ze de forel loskomen van de muur en op de kast eronder belanden. De glazen kast, die onderdak biedt aan de voetbal- en golftrofeeën, gaat kapot. Pats, boem, alles stort in. Dan is het stil.

Met een nerveus gegiechel doorbreekt ze de stilte.

Dan zet ze langzaam een voet op de vloer. En daarna de andere. Ze gaat staan, voelt haar stijve gewrichten knakken. De vloer die ze zo lang heeft bekeken, die zo bekend voor haar is, voelt onbekend aan haar voeten. Ze wriemelt met haar tenen in het hoogpolige tapijt, plant haar voeten in de vezels, wortelt zich echt in deze nieuwe bodem onder haar. Ze kijkt de kamer rond, en die komt haar vanuit haar nieuwe gezichtspunt totaal onbekend voor.

En plotseling voelt ze zich gedwongen iets met haar nieuwe leven te doen.

Als Ronald thuiskomt uit het café treft hij haar aan met een golfclub in haar hand, zijn beste driver. Zijn voetbal- en golftrofeeën liggen op de grond, onder de glasscherven. De beekforel kijkt met zijn dode ogen vanuit de rotzooi naar hem op.

‘Het was daar boven te stoffig,’ zegt ze ademloos, terwijl ze weer uithaalt naar het voetstuk.

Dat geeft haar zo’n lekker gevoel dat ze nog een keer met de club zwaait.

De houten splinters en stukjes van het voetstuk vliegen in de rondte. Ze duikt in elkaar. Hij deinst terug.

Als Ronald langzaam zijn armen voor zijn gezicht weghaalt, kan ze alleen maar in lachen uitbarsten om de geschokte uitdrukking op zijn gezicht.

‘Mijn moeder bewaarde al haar mooie handtassen in stofhoezen. Ze borg ze op in haar kledingkast, bewaarde ze voor bijzondere gebeurtenissen, maar ze bleven daar liggen tot de dag

waarop ze stierf. Al die prachtige gekoesterde dingen, die nooit gebruikt werden omdat ze zelfs de zeldzame bijzondere gebeurtenissen in haar leven niet uitzonderlijk genoeg vond. Ze wachtte altijd op iets wat nóg extravaganter was, in plaats van ze aan haar arm te hangen om haar dagelijks leven op te fleuren. Ze hield me altijd voor dat ik dingen niet genoeg op waarde schatte, dat ik mijn bezittingen meer moest koesteren, maar als ze hier nu was, zou ik tegen haar zeggen dat ze het helemaal mis had. Zij had de alledaagse dingen die ze had op waarde moeten schatten, ze had moeten beseffen hoeveel ze betekenden, er het beste van moeten maken. Maar dat deed ze niet; zij borg al het potentieel op.'

Ronalds mond gaat open en dicht, maar hij kan geen woord uitbrengen. Hij kijkt naar zijn forel die op de vloer is gevallen.

'Dus...' Ze haalt weer uit naar de muur en verklaart resoluut: 'Ik blijf hier beneden.'

En zo geschiedde.